

saaledes er en stor Usikkerhed og Meningsforffjel om, hvad der kan ansees for rimeligt eller urimeligt, og denne endog saa meget stærkt fremtræder i Forhold, som ligge den daglige Handel og Vandel meget nær, blive Vanskelighederne overordentlig store, naar Spørgsmaalet dreier sig om Bурdering af saadanne næsten incommensurable, ubevistlige, ugribelige Ting, som et Monopol. Det er f. Ex. meget muligt — hvis det er sandt, hvad Cieren paastaer, at hans Farveri er i en ganske fortrinlig Tilstand — at han allerede er i Besiddelse af et factisk Monopol af en saadan Styrke, paa Grund af den ved Privilegiet fast etablerede Forretning, der har bestaaet i mangfoldige Tider, at han kan udelukke al Concurrence. — Det er netop den Tanke, at en saadan begyndende Industri maaskee nok kan trænge til en Beskyttelse i de første Aar, men at den, efterat have, om jeg saa maa udtrykke mig, overstaaet Børnesydommene, maa kunne hjælpe sig selv, som ligger til Grund for, hvad der i alle Europas Lovgivninger finder Sted, at Monopoler og andre Rettigheder altid meddeles kun for et vist Aarmaal — og at han derfor factisk ikke vil lide noget Tab og ikke bør have nogen stor Erstatning, medens Taxationsmændene derimod maaskee ville skjønne, at han behøver en anseelig Erstatning netop paa Grund af Bedriftens nærværende Flor. Det er derfor vistnok meget naturligt, at man med al mulig Agtelse for de baade mig og den ærede sidste Taler ubekjendte Mænd, som isaafald komme til at foretage en saadan Taxation — maa have den Bevidsthed, at disse Taxationer ere saa usikkert udførte, at der er stor Fare for, at tilfældige Omstændigheder, at personlig Opfattelse — jeg taler ikke om personlig Indflydelse — derved kunne faae en fordærvelig Indvirkning, og da det maa erkjendes, at det er pusseligt, at dette Monopol afløses, medens man dog samtidig dermed indseer, at det ingenlunde saaledes griber ind i den nærværende Befolknings Velvære og hele Livstilværelse som det andet Monopol, hvorom der her var Spørgsmaal, saa har man troet ikke ligefrem at kunne stille sig paa det Standpunkt at decretere, at det skal ophæves, og saa tage, hvad der følger paa; men en saadan Fremgangsmaade bør

efter min Mening kunne anvendes i saadanne Tilfælde, hvor det for det Heles Interesse ansees for nødvendigt at affkaffe det, men jeg troer ikke, at en saadan Nødvendighed her er tilstede. Man har derfor heri Loven opstillet Alternativer, navnlig fordi mit ærede Formand har meent, at det maaskee nemmere kunde føre til Maalet at have et saadant Valg, som omhandles i Lovforslagets § 2, idet jeg udtrykkelig maa bemærke, at en sliq Overenskomst kun kan træffes med vedkommende Ciers Samtykke; thi den lovgivende Magt kan vel have Hjemmel til at ophæve Monopolet, men ikke til at expropriere Værdien af Gaarden, der er knyttet til Monopolet. Jeg skal iøvrigt bemærke, at Cieren er enig i den Fremgangsmaade, der foreslaaes i § 2, og derved, at han vil afhænde Eendommen med Monopolet for Taxationssummen, har man det contractmæssige Grundlag. Jeg indrømmer ogsaa, at jeg ikke troer, at Vanskeligheden ligger i at taxere Eiendommen uden Monopol, men at taxere den med Monopol; jeg troer altsaa, at Vanskeligheden bethdelig fjernes ved at følge den i § 2 anviste Vej, ialtfald har man det i sin Magt at forsøge det, og paa den Maade opnaaes der altsaa et Grundlag for en Overenskomst og, som allerede antydet, mener jeg, at hvad det her kommer an paa, det er, at Sagen ordnes ved en Overenskomst. Naar der her er blevet henviist til en anden Sag, hvor Taleren var ikke om et Monopol, men om ganske exceptionelle Rettigheder, nemlig Kobberføringen, og hvor en bestemt Sum blev stillet til Ministeriets Disposition for, naar Vedkommende gik ind derpaa, dermed at afløse det hele Forhold, saa at Rettigheden aldeles salt bort, da skal jeg, idet jeg fuldtvel mindes denne Sag, kun gjøre opmærksom paa, at for at den Vej med Held kunde betrædes, maatte man have en ganske anden og stærkere Overbevisning om, hvad der er den virkelig rimelige Priis, thi det er aabenbart, at hvis man ved den til Disposition stillede Sum ikke rammede den, vilde Vedkommende nægte at gaae ind derpaa, og saa stod man, ikke paa Expropriationens, men paa Overenskomstens Standpunkt; hvis Summen var sat for lavt, stod det ikke i Ministeriets Magt at gaae udover denne Sum, og